

Велика блокада. Обмін населення між Польщею й УРСР. Операції «Вісла» та «Захід». Ліквідація УГКЦ.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Для придушення українського визвольного руху комуністична влада СРСР і Польщі застосовувала блокади, обміни населенням і масові депортації. Одночасно радянський режим ліквідував легальну структуру УГКЦ.

- пояснити мету «Великої блокади»
- порівняти обмін населенням та операції «Вісла» і «Захід»
- визначити наслідки депортацій
- охарактеризувати ліквідацію УГКЦ і перехід церкви в підпілля

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
«Велика блокада»	28 жовтня 1945 р. — весна 1946 р. Блокування районів діяльності УПА мало ізолювати підпілля від населення.
Обмін населенням	У 1944–1947 та 1951 рр. відбувалися переселення між Польщею й УРСР: близько 520 тис. українців із Польщі та понад 800 тис. поляків і частково євреїв до Польщі.
Операція «Вісла»	28 квітня 1947 р. польська влада почала депортацію близько 140 тис. українців і членів змішаних родин на захід і північ Польщі.
Операція «Захід»	21 жовтня 1947 р. радянські органи виселили близько 76 тис. осіб — майже 27 тис. сімей.
Переслідування УГКЦ	У квітні 1945 р. заарештовано єпископів на чолі з Йосипом Сліпим.
Львівський псевдособор	У березні 1946 р. під контролем спецслужб проголошено скасування Берестейської унії та підпорядкування греко-католиків РПЦ.
Підпільна церква	УГКЦ продовжила існування в підпіллі. У серпні 1949 р. до РПЦ примусово приєднали Мукачівську єпархію.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
28.10.1945 — весна 1946	«Велика блокада»
березень 1946	Львівський псевдособор
28.04.1947	Початок операції «Вісла»
21.10.1947	Операція «Захід»
серпень 1949	Примусове приєднання Мукачівської єпархії до РПЦ
1951 р.	Черговий етап польсько-радянських переселень

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
депортація	примусове виселення людей
спецпоселення	місце примусового поселення депортованих під наглядом влади
операція «Вісла»	польська воєнно-депортаційна акція 1947 р.
операція «Захід»	масова радянська депортація 21 жовтня 1947 р.
УГКЦ	Українська греко-католицька церква

4. Постаті та інституції

- Йосип Сліпий
- Андрей Шептицький
- Василь Кук
- МВС–МДБ СРСР
- польська комуністична влада
- УГКЦ

5. Причина → подія → наслідок

Тривалий спротив УПА та прагнення комуністичних режимів контролювати прикордонні регіони

Блокада → переселення → «Вісла» та «Захід» → ліквідація легальної УГКЦ

Послаблення визвольного руху, зміна етнічної структури прикордоння та перехід УГКЦ у підпілля

Підсумок уроку

Депортації та ліквідація незалежних релігійних структур були частиною політики встановлення повного політичного контролю. Вони послабили соціальну базу визвольного руху й спричинили масові примусові переселення.